

ת"פ (באר שבע) 45696-07-22 - מדינת ישראל נ' הישאם אבו עסא -

נדון

ת"פ (באר-שבע) 45696-07-22 - מדינת ישראל נ' הישאם אבו עסא - נדון ואח'מחוזי באר-שבע
ת"פ (באר-שבע) 45696-07-22
ת"פ (באר-שבע) 45673-07-22
מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד שירין מחאג'נה

נגד

1. הישאם אבו עסא - נדון

2. סופיאן אבו עסא -נדון

3. אמין אבו עסא -בעצמו

ע"י ב"כ עו"ד עידו פורת

בית המשפט המחוזי בבאר-שבע

[02.07.2024]

כב' השופט יובל ליבדרו

גזר דין לנאשם 3

1. נאשם 3 (להלן: "הנאשם") הורשע על-פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בכתב אישום מתוקן בשנית (להלן: "כתב האישום") בביצוע עבירות של סיוע לשוד וחבלה במזיד ברכב, עבירות לפי סעיפים 402(א)+31 ו-413 לחוק העונשין, התשל"ז-1973 (להלן: "חוק העונשין").

2. יצוין, כי תחילה הוגשו שני כתבי אישום נפרדים בעניינם של שלושת הנאשמים (להלן: "הנאשמים"), ואולם לאחר שהצדדים הגיעו להסדר, אוחדו התיקים והוגש כתב אישום מתוקן ומאוחד בעניינם של הנאשמים.

נאשמים 1 ו-2 שהורשעו בעבירות של שוד וחבלה במזיד ברכב נדונו ביום 3.7.2023 לעונש של 28 חודשי מאסר, מאסרים מותנים, קנס בסך 2,000 ₪ ופיצוי למתלונן בסך של 3,000 ₪ כל אחד.

עוד ראוי לציין, כי מעורב נוסף באירוע מושא כתב האישום נידון על-ידי מותב אחר (בת"פ 34527-09-23) בגין ביצוע עבירות זהות לאלו שיוחסו לנאשם ובעבירה של איומים לעונש של 15 חודשי מאסר ועונשים נלווים במסגרת הסדר טיעון סגור לעונש.

3. במסגרת ההסדר בעניינו של הנאשם הצדדים לא הגיעו להסכמה עונשית וכל צד טען לעונש באופן חופשי.

כתב האישום

4. מעובדות כתב האישום עולה שבמתקן לטיהור שפכים (להלן: "המתקן") שנמצא בסמוך למחסום מיתר, ואשר בו עבד המתלונן כשומר, הוחזק בין היתר ציוד מכני הנדסי עבור קבלני עבודות עפר העובדים במקום, ציוד הכולל בין היתר מחפר מסוג "וולבו" שבבעלות א' א' ח' ומחפר מסוג "קייז" שבבעלותו של ח' א' ע'. במועד שאינו ידוע למאשימה אך עובר ל- 19.06.2022 קשרו הנאשמים קשר לבצע שוד במתקן ולגנוב את מחשב ניהול המנוע של מחפר ה"קייז". ב-19.06.2022 בסמוך לשעה 00:10 הגיעו הנאשמים למתקן בעודם רעולי פנים ונושאים כלי תקיפה בהם מברגים ומקל. מי מהנאשמים איים על המתלונן באמרו: "אם אתה עושה משהו אנחנו יכולים להרוג אותך". בזמן זה הנאשמים החלו לחבל ולפגוע במחפר ה"וולבו" ובמחפר ה"קייז" ולפרק את מחשב מחפר ה"קייז". בשלב מסוים המתלונן ניסה להימלט מהמקום, ונאשמים 1-2 הכו אותו יחדיו ברגליו ובגופו, משכו אותו חזרה לתוך החדר בו שהה ואיימו להרגו בעוד הנאשם עומד בסמוך ומשגיח. לאחר מכן הנאשמים נמלטו מהמקום כשמחשב מחפר ה"קייז" בידם. בפגיעתם במחפרים גרמו הנאשמים למחפר ה"וולבו" ולמחפר ה"קייז" נזק שמקורו בשווי של מחשב מחפר ה"קייז" שלבסוף נתפס על-ידי המשטרה. כתוצאה ממעשי נאשמים 1-2 נגרמו למתלונן כאבים בבטן, בגבו וברגליו ושפשופים באזור הצלעות. תסקירים

5. בעניינו של הנאשם התקבלו מספר תסקירים של שירות המבחן לעניין העונש. מהתסקיר הראשון מיום 28.05.2023 עלה כי הנאשם כבן 25, נשוי ואב לשני הילדים, סיים 12 שנות לימוד עם בגרות מלאה, עובד בתחום החשמל מספר שנים ומתגורר עם משפחתו ביישוב אום בטין. הנאשם שיתף כי גדל במשפחה נורמטיבית, כי הוא בקשרים טובים עם הוריו, כי אביו שמר בילדותו שלא יתערה באוכלוסייה שלא תטיב עמו, כי החל ללמוד במכינה במכללה אך הפסיק לאחר מספר חודשים מסיבות כלכליות. כן צוין, שהנאשם השתלב במשך שנתיים במכינת "כוכבי המדבר"- תכנית מנהיגות לבדואים צעירים והצטיין. הנאשם הודה בביצוע העבירות, הביע צער על מעשיו ולקח אחריות על ביצוען, מסר כי בשיחה עם הנאשמים האחרים (בני דודיו) הסכים לבצע את העבירות על רקע מצוקה כלכלית, כי לא ברור לו איך הושפע מהם, כי טעה שלא פנה לאביו או לאחיו לעזרה כספית וכיום לאחר שהשכיל להבין חומרת מעשיו הבטיח שלא יחזור עליהם. שירות המבחן התרשם כי הנאשם גדל בבית נורמטיבי ותומך, גילה יציבות לימודית ותעסוקתית, הביע רצון להתפתח בתחום עיסוקו, ביטא את עצמו בכנות וביטא רצון לנהל אורח חיים נורמטיבי. שירות המבחן המליץ לשלב את הנאשם בקבוצה טיפולית ולהטיל עליו ענישה שיקומית של צו של"צ בהיקף של 280 שעות. מתסקירים נוספים מימים 20.09.2023 ו-25.12.2023 עלה שהנאשם שולב בהליכי טיפול קבוצתיים, הגיע למרבית הפגישות, שיתף פעולה בטיפול ונתרם ממנו. שירות המבחן חזר על המלצתו העונשית.

מהתסקיר המשלים מיום 20.03.2024 עלה כי הנאשם נעדר מ-6 מפגשים קבוצתיים מתוך 17 שהתקיימו אף שהתמיד להודיע מבעוד מועד על היעדרויותיו. מעדכון של מנחות הקבוצה עלה כי הנאשם קשוב לשיח הקבוצתי, לוקח בו חלק, משתף מעולמו הפנימי, מוצא בקבוצה מקום פורקן ולמידה עצמית, מקבל את דעות והכוונות מנחות הקבוצה והרושם הוא שנאשם נתרם מההליך הטיפולי. הנאשם מסר כי הוא שמח על השתתפותו בקבוצה, כי הוא חש שהוא מקבל כלים להתמודדות עם מצבי כעס ומשבר, כי הדבר משפיע עליו בשגרת היומיום, כי הוא למד כיצד להתנהל בשעת כעס וכי הוא מקבל משובים חיוביים מסביבתו על השינוי שחל בו.

שירות המבחן שב על המלצתו העונשית להטיל על הנאשם צו מבחן וצו של"צ.

כאן המקום לציין, כי אמנם דיון הטיעונים לעונש נדחה מעת לעת כדי לקבל תסקירים משלימים של שירות המבחן, ואולם הובהר לנאשם לא פעם כי אין בכך כדי ללמד על עמדת בית המשפט לעניין העונש או לעניין אימוץ המלצות שירות המבחן. בעניין זה ראו למשל החלטות מיום 30.5.2023 ו-29.10.2023.

טיעוני הצדדים

6. המאשימה טענה לעונש בכתב והשלימה טיעוניה על-פה. המאשימה טענה כי בעניינו של הנאשם יש לחרוג ממתחם העונש ההולם מטעמי שיקום ולהטיל עליו עונש של 9 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, מאסר על תנאי, קנס ופיצוי. לעניין העיצומים הכספיים עתרה המאשימה להשוות אותם לאלו שהושתו על יתר הנאשמים.

המאשימה הפנתה בטיעוניה לערכים המוגנים שנפגעו, למידת הפגיעה הגבוהה בערכים אלו ולנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. ביחס לנסיבות ביצוע העבירות התייחסה בין היתר לתכנון שקדם לביצוע העבירות, לנזקים הפיזיים והנפשיים שנגרמו למתלונן ולאילו שהיו צפויים להיגרם לו היה האירוע מסלים, לנזק הכלכלי שנגרם אף שהמחשב הוחזר בסופו של יום לבעליו ולסיבה שהביאה את הנאשם לביצוע העבירות (רצון לעשות כסף קל). המאשימה התייחסה בטיעוניה גם להליך השיקומי המוצלח שעבר הנאשם כאמור בתסקירי שירות המבחן אך ציינה כי גם סטייה מטעמי שיקום צריכה להיות מאוזנת ומתונה.

7. ב"כ הנאשם עתר לאמץ את המלצת שירות המבחן ולהטיל על הנאשם צו של"צ בהיקף של 280 שעות לצד צו מבחן. ביחס לפיצוי ולקנס עתר שאלו יהיו מתונים.

ב"כ הנאשם הפנה בטיעונו לתיקון המשמעותי שנערך בכתב האישום בעניינו של הנאשם ובפרט לכך שהנאשם הורשע בעבירה של סיוע בלבד; לתקופה בה היה הנאשם נתון במעצר (4 חודשים), במעצר בפיקוח אלקטרוני (חודשיים) ותחת תנאים מגבילים; ולכך שיתר הנאשמים הקשורים באירוע נתנו את הדין מבלי שעברו הליך טיפולי כפי שעבר הנאשם.

בהמשך טען כי עונש מאסר לריצוי בעבודות שירות לו עתרה המאשימה יפגע כלכלית בנאשם אשר מנהל עסק עצמאי ויביא לנסיגה בהליך השיקומי שלו.

ב"כ הנאשם התייחס בטיעונו גם לנסיבות חייו האישיות והמשפחתיות של הנאשם ולמאפייני אישיותו כעולה מתסקירי שירות המבחן; לסיבות בגינן ביצע את העבירות; להודאה וללקיחת האחריות על מעשיו; להליך השיקומי המשמעותי המוצלח שעבר ולהמלצה העונשית של שירות המבחן. ב"כ הנאשם צרף פסיקה לתמיכה בעמדתו העונשית.

8. הנאשם אמר את דברו. הנאשם מסר כי סיים 12 שנות לימוד והתחיל ללמוד במכללה אך פרש בשל מצוקה כספית; כי לאורך חייו התנהל באופן נורמטיבי; כי הוא עוסק מורשה בתחום החשמל ועובד עם אחיו (מאחר ולא יכול להחזיק פועלים "עם אישור" כפי שהחזיק בעבר [ככל הנראה בשל המצב הבטחוני]); כי הוא מבין שהעבירה שביצע היא חמורה; כי אם היה מבין את המחיר אותו שהוא ידרש לשלם בגין ביצוע העבירות הוא לא היה מבצע אותן; כי ביצע את העבירות על רקע מצוקה כלכלית וכי נגרר אחר בני דודיו. הנאשם ביקש מבית המשפט להטיל עליו של"צ ולא עבודות שירות על מנת שיוכל להמשיך להתפרנס ולסגור חובות. דיון והכרעה

9. סבורני כי מתחם העונש ההולם צריך לנוע בין שנה לשנתיים מאסר. בקביעת המתחם התחשבתי בערכים המוגנים שנפגעו, במידת הפגיעה בהם, בנסיבות ביצוע העבירה ובענישה הנוהגת.

10. הנאשם פגע במעשיו בערכים המוגנים של הגנה על קניינו, גופו ושלומו של אדם, בתחושת הביטחון של הציבור בכללותו ובסדר הציבורי.

בע"פ 4177/06 מדינת ישראל נ' אבו הוידי (פורסם בנבו, 21.06.2006), פסקה 5 עמד בית המשפט העליון על החומרה הגלומה בעבירת השוד:

"היא מבטאת אי קבלה של תפישות היסוד של החברה באשר לכבוד שיש לנהוג בגופו של אדם ובזכותו על רכשו. היא מבטאת תפישה שלפיה כוח הזרוע הוא שמכתיב את ההתנהלות וגורמת לכך שהציבור מתנהל בתחושה של חוסר ביטחון אישי, בדיעה כי פורענות עשויה להתרגש עליו גם בהלכו לתומו ברחוב, מידו של מי אשר מבקש לעשות רווח קל. אותם אזרחים תמימים זכאים ללכת ברחוב מוגנים מפני תוקף ואורב שאינו רואה לנגד עיניו אלא את עניינו שלו. בגזירת הדין בעבירה מסוג זה ראוי כי בית המשפט ייתן את הדעת, לצד נסיבותיו האישיות של הנידון והאפשרות לשקמו, גם לצורך לשלוח מסר ברור לפיו מי שנכון לבצע מעשים מעין אלה צפוי לעונש משמעותי שיבטא גם את פגיעתו הרעה בחברה, לצד שיקולי הענישה האחרים."

בבסיסה של כל עבירת שוד עומד הרצון לקחת מקניינו של האחר וזאת תוך שימוש באלימות פיזית או מילולית. לא אחת הדגיש בית המשפט העליון את הצורך לעקור עבירה זו המטילה אימה על הציבור, ואשר פוטנציאל ההסלמה לפגיעה פיזית ונפשית בנפגעי העבירה הוא ממשי, וזאת באמצעות ענישה מרתיעה. ראו למשל ע"פ 5265/12 עמור נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 27.12.2012), פסקה 8:

"...עבירה זו אסור לה שתקנה אחיזה במחוזותינו ועלינו לפעול לעוקרה היכן שניתן. עבירת השוד פוגעת בציבור הקורבנות המסוים במסגרת האירוע, כמו גם בכלל האוכלוסייה כאשר גורמים עבריינים מאיימים על שלומה ורווחתה. על בתי המשפט להעביר מסר מרתיע לכל מי שבוחר להשיג רווח 'קל' בדרך עבריינית תוך פגיעה באנשים תמימים הנקרים בדרכם. כאמור, בנסיבות רגילות הרתעה זו צריכה לכלול מאסר בפועל."

11. מידת הפגיעה בערכים המוגנים על-ידי הנאשם היא לא מבוטלת. הנאשם נטל חלק בהתארגנות עבריינית של מספר אנשים לבצע שוד ואשר הגיעו אל מקום השוד כשהם רעולי פנים ומזויינים בכלי נשק קרים. במסגרת זו, הנאשם תכנן יחד עם שותפיו לשדוד משומר במקום עבודה מחשב של כלי עבודה - ציוד מכאני הנדסי. הנאשם לא רק תכנן את השוד עם חבריו אלא גם הגיע בעצמו עם שותפיו אל זירת הפשע שם השתתף בגרימת נזק לשני מחפרים, ונכח במקום כאשר מי מהנאשמים איים על המתלונן כשאמר לו שהם הולכים להרוג אותו. בנוסף, כאשר נאשמים 1 ו-2 הכו את המתלונן לאחר שזה ניסה להימלט, עמד הנאשם במקום סמוך והשגיח. בסופו של האירוע נמלט הנאשם עם שותפיו כשמחשב מחפר ה"קייז" בידיהם. מן האמור עולה כי הסיוע שהעניק הנאשם לשותפיו לא היה זניח אלא סיוע של ממש וכנגזר מכך מידת הפגיעה בערכים המוגנים על-ידו היא כאמור לא מבוטלת.
- לצד כל זאת, יש לתת משקל גם לכך שהמחשב של המחפר שנגנב נתפס והוחזר, לכך שהנזק והחבלות שנגרמו למתלונן אינן מן החמורות בגזרה זו של עבירות ולכך שהנאשם הורשע בעבירה של סיוע בלבד, כאשר הוא עצמו לא השתתף באופן פיזי בהכאת המתלונן.
12. באשר לנסיבות הקשורות בביצוע העבירות מצאתי לתת משקל לנזק הפיזי שנגרם למתלונן; לנזק הנפשי ולמצער הרגשי שנגרם לו כנגזר מאופיו האלים של האירוע; לנזק שעלול היה להיגרם לו האירוע היה מסלים; לטיבו ולטבעו של הרכוש שנשדד (מחשב של כלי עבודה - ציוד מכאני הנדסי של קבלני עבודות עפר); לתכנון שקדם לביצוע העבירות (קשירת הקשר, ההגעה עם אמצעים לכיסוי הפנים וכלי תקיפה); לנזק הכלכלי שנגרם כתוצאה מהפגיעה במחפרים; לכך שהעבירות בוצעו על-ידי מספר אנשים יחד; לאלימות שהופעלה כנגד המתלונן ולפערי הכוחות בינו לבין הנאשמים (הנאשם בעניינו לא השתתף באופן פיזי בהכאת המתלונן); לאופי האיומים שהופנו כלפי המתלונן; לכך שהאלימות הפיזית והמילולית נעשתה על ידי נאשמים 1 ו-2 לאחר שהמתלונן ניסה להימלט מהמקום (עובדה 6 לכתב האישום); לזהות המתלונן (שומר במתחם עבודה); למקום ולזמן הספציפי בו בוצעו העבירות (מתקן עבודה, בשעת לילה) ולמניע של הנאשם לביצוע העבירות (בצע כסף).
- לצד זאת, נתתי משקל לכך שהמחשב נתפס והוחזר; לכך שהאלימות שהופעלה לא הסבה למתלונן נזק פיזי חריג במיוחד ולכך שהנאשם לא השתתף פיזית בהכאת המתלונן אלא עמד סמוך והשגיח.
13. מנעד הענישה הנוהגת בעבירת השוד רחב כקשת מקרי השוד האפשריים, כאשר הענישה תלויה בנסיבות ה"עושה" לרבות גילו של הנאשם, עברו הפלילי ובשאלה האם זה שולב בהליך שיקומי אך בעיקר בנסיבות ה"מעשה" לרבות אופי הפגיעה, טיבו ושוויו של הרכוש שנשדד, הנזק הפיזי והנפשי שנגרם, אופי האלימות שננקטה, האם העבירה בוצעה בצוותא עם אחרים, האם תוך שימוש בנשק ואם כן מהו סוג הנשק ומהו אופן השימוש שנעשה בו, התכנון שקדם לביצוע העבירה והמניע שעמד ביסוד ביצוע העבירה ועוד כהנה וכהנה נסיבות המשפיעות על חומרתו של האירוע.

להלן תוצג פסיקה נוהגת בעבירת שוד שחלוקה הוצגה בעניינם של נאשמים 1 ו-2, כאשר כבר עתה אציין כי מודע אני להבדלים הקיימים בין נסיבות ה"עושה" ו"המעשה" באותם מקרים לבין אלו שבענייננו, כמו גם לחלופת עבירת השוד שבאותם מקרים, ולהבדלים אלה יינתן המשקל המתאים.

בהמשך תוצג פסיקה נוהגת בעבירה של סיוע לשוד, שהיא העבירה החמורה יותר שבה הורשע הנאשם. בע"פ 1027/23 ששון נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 20.06.2023) דחה בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם שהורשע בעבירה של שוד מזוין תוך שימוש בגז מדמיע והותיר על כנו עונש של 21 חודשי מאסר שהטיל עליו בית המשפט המחוזי חרף המלצת שירות המבחן להסתפק בעונש מאסר שירוצה בעבודות שירות בשל הליך שיקומי שבו החל.

בע"פ 7614/09 טראוב נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 13.5.2010) קיבל בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם שהורשע בעבירת שוד והעמיד את עונשו על 48 חודשי מאסר חלף 54 חודשי מאסר שהטיל עליו בית המשפט המחוזי וזאת בהתחשב בנסיבותיו האישיות ועל מנת לעודדו להמשיך בהליך השיקומי בו החל.

בע"פ 1114/14 גנאים נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 16.11.2015) דחה בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם שהצטייד בכפפות ובכלי הנחזה לאקדח ויחד עם אחר שדדו חנות מכולת כשהם רעולי פנים והותיר על כנו עונש של 42 חודשי מאסר, חרף העדר עבר פלילי וחרף כך שלא היה שימוש באלימות פיזית.

בע"פ 3678/11 בסול נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 31.7.2012) דחה בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם שהורשע בעבירות של הפרעה לשוטר ושוד של מכשיר טלפון נייד מעוברת אורח כשהוא חוטף אותו מידה בכוח והותיר על כנו עונש של 30 חודשי מאסר הכוללים הפעלה של מאסר מותנה בן חמישה חודשים כששלושה חודשים הופעלו במצטבר.

בע"פ 3784/23 שמא נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 22.06.2023) קיבל בית המשפט העליון באופן חלקי את ערעורו של נאשם שהורשע בעבירה של סיוע לשוד של סופרמרקט באיומי אקדח בנסיבות מחמירות ונהיגה בזמן פסילה וניכה מתקופת המאסר שהוטלה עליו בבית המשפט המחוזי (20 חודשים) את התקופה בה שהה במעצר. הסיוע במקרה זה בא לידי ביטוי במתן רכב לביצוע השוד ובקבלת תמורה לאחר השוד.

בע"פ 5209/17 אבו נסרה נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 25.01.2018) דחה בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם 1 שהורשע בעבירה של סיוע לשוד תיק מידה של קשישה בנסיבות מחמירות ובנהיגה ללא רישיון וללא ביטוח והותיר על כנו עונש של 22 חודשי מאסר.

הסיוע במקרה זה בא לידי ביטוי בנהיגה ברכב (ללא רישיון נהיגה) כדי למלט את מבצע העבירה העיקרי שביצע השוד.

בע"פ 8357/17 ביטון נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 05.03.2018) דחה בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם שהורשע בעבירה של סיוע לשוד תיקה של המתלוננת באמצעות חפץ שנחזה לאקדח מתוך רכבה והותיר על כנו עונש של 17 חודשי מאסר. הסיוע במקרה זה בא לידי ביטוי בחסימת כביש באמצעות רכב כדי לאפשר לשודד לבצע השוד ובמילוט השודד מזירת האירוע באמצעות הרכב.

עיינתי בפסיקה שצרף ב"כ הנאשם. מטבע הדברים זה צרף פסיקה התומכת בעמדתו העונשית. כן למשל צרף את ע"פ 4611/23 אל אעצם נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 8.5.2024) בו קיבל בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם שהורשע בעבירות של סחיטה באיומים וסיוע לנשיאת נשק והמיר את עונשו למאסר לריצוי בעבודות שירות חלף 18 חודשי מאסר שהטיל עליו בית המשפט המחוזי בשל הליכי שיקום ובהתחשב בתקופה בה היה נתון במעצר ובתנאים מגבילים.

ענייננו כאמור בעבירות אחרות ובעתירה עונשית שונה של ב"כ הנאשם; את ת"פ (מחוזי-חי') 13368-10-12 מדינת ישראל נ' כהן (פורסם בנבו, 19.5.2013) בו גזר בית המשפט המחוזי על נאשם שהורשע בעבירה של שוד סניף בנק באמצעות פתק "זה שוד" שהגיש לפקידת הבנק עונש של 6 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות בהמלצת שירות המבחן שהעריך כי קיים סיכוי של ממש לשיקומו.

נסיבות ביצוע עבירות השוד בענייננו הן חמורות הרבה יותר, אף בהינתן שהנאשם הורשע בסיוע לעבירת השוד; את ת"פ (מחוזי-חי') 10455-06-14 מדינת ישראל נ' אלמנך (פורסם בנבו, 12.01.2015) בו גזר בית המשפט המחוזי על נאשם שהורשע בעבירה של שוד בנסיבות של משיכת תיק בחוזקה מידי המתלוננת וגזר עליו עונש של מאסר על תנאי וצו מבחן בשל הליכי שיקום.

במקרה זה דובר בנאשם שהוא חולה נפש ואשר שולב בהליך טיפולי מרשים ביותר; ואת ת"פ (מחוזי-ב"ש) 44336-01-21 מדינת ישראל נ' אלעאסם ואח' (פורסם בנבו, 16.3.2023) בו הנאשם הורשע בעבירה של הצתה ובעבירות של סחר בסם מסוכן והחזקת סם מסוכן בשני כתבי אישום נפרדים אותם צירף. בית המשפט הסתפק בצו מבחן והאריך את עונשי המאסר על תנאי שהיו תלויים ועומדים כנגד הנאשם בשל הליך שיקומי אינטנסיבי ומוצלח שהוא עבר.

במקרה זה, שלא כמו בענייננו, הנאשם שולב בקהילה טיפולית סגורה לגמילה מסמים, לאחר מכן בהוסטל ולאחר מכן בהליכי טיפול נוספים, והכל על פני תקופה ארוכה ביותר.

14. סבורני שבענייננו יש לחרוג ממתחם העונש ההולם שנקבע מטעמי שיקום. מתסקירי שירות המבחן עלה כי הנאשם התנהל באופן נורמטיבי, גילה יציבות תעסוקתית, זוכה לתמיכה משפחתית ולקח אחריות על מעשיו. מעבר לכך, הנאשם הביע מוטיבציה ולקח חלק בהליך טיפולי שנמשך תקופה לא קצרה, הגיע למפגשים והשתתף בהם השתתפות פעילה.

למסקנה לפיה נכון לחרוג ממתחם העונש ההולם מטעמי שיקום בענייננו של הנאשם, הגעתי גם בשים לב לכך שזה נעדר עבר פלילי ובשים לב להודאה ולנטילת האחריות על המעשים בפתחו של ההליך.

כאמור, גם המאשימה סברה שיש מקום לחרוג ממתחם העונש ההולם לקולה נוכח ההליך השיקומי המוצלח שעבר הנאשם.

השאלה שיש לבחון היא האם נכון לחרוג ממתחם העונש ההולם באופן קיצוני, כדי כך שיטל על הנאשם צו של"צ בלבד, כפי שהמליץ שירות המבחן ועתר ב"כ הנאשם.

לאחר שבחנתי את כלל נסיבות העניין, הגעתי למסקנה לפיה לא יהיה זה נכון לחרוג ממתחם העונש ההולם באופן כה קיצוני, אופן אשר מאיין לחלוטין את יתר שיקולי הענישה הנדרשים במקרה זה.

ער אני להמלצת שירות המבחן ומודע אני לחשיבות של שירות המבחן בהיותו הזרוע הארוכה של בית המשפט בבחינת הליכי שיקום של נאשמים, ואולם על בית המשפט לשקול שיקולים רחבים ונוספים, דוגמת שיקולי גמול והרתעה, ומכאן שבמקרה המתאים לבית המשפט הסמכות, ואף החובה, לדחות ההמלצה של שירות המבחן או לקבלה באופן חלקי.

כזכור, הנאשם סייע באופן אקטיבי ומשמעותי לבצע עבירה של שוד - של ציוד מכני הנדסי של קבלני עפר - שבוצעה כלפי שומר במקום העבודה. בנוסף, הנאשם הורשע בעבירה מושלמת של חבלה במזיד לרכב. מדובר בעבירות לא קלות שמצדיקות מתן משקל לשיקולי גמול והרתעה, אף אם שיקול השיקום מקבל משקל משמעותי בענישה.

לא זו אף זו, הגם שהנאשם השתלב בצורה חיובית בהליכי השיקום שהוצעו לו, לא ניתן לומר כי מדובר בהליכי שיקום חריגים במשכם או באיכותם, דוגמת השתלבות ממושכת של שנה או שנה וחצי בהליכי גמילה, במוסד סגור וכו', אשר יכול, במקרה המתאים, להצדיק מתן משקל נמוך ביותר לשאר השיקולים הנדרשים בענישה.

בנוסף הנאשם מסיבות שונות, שחלקן אף מוצדקות, לא הגיע ל-6 מתוך 17 מפגשים של הקבוצה הטיפולית בה שולב, היינו הוא החמיץ יותר משליש הטיפול שהוצע לו.

בהקשר זה יוער, כי שירות המבחן המליץ להסתפק בענישה מקלה ביותר עוד לפני שהחל הנאשם להשתלב בהליך הטיפולי באופן ממשי (כאמור בתסקיר הראשון), היינו, ההמלצה העונשית של שירות המבחן לא נשענה באופן מהותי על הליך השיקום שעבר הנאשם.

מעבר לכל האמור, יש לתת את הדעת כי המעורב הנוסף, שאף הוא הורשע בעבירת סיוע לשוד ובחבלה במזיד לרכב, ואשר אף הוא היה נעדר עבר פלילי וצעיר (ת"פ 34527-09-23), נדון לעונש של 15 חודשי מאסר בפועל ועונשים נלווים, עונש שהוגדר על-ידי המותב שגזר את דינו כעונש מקל ואומץ בעיקר בשל הקשיים הראייתיים שנתגלו בעניינו. עונש זה של 15 חודשים נדמה כעונש הולם גם לנאשם, וזאת גם משנתתי דעתי לכך שהאחר הורשע גם בעבירה של איומים. הגם שכך, ההליך השיקומי שעבר הנאשם, להבדיל מהמעורב הנוסף שלא עבר הליך כזה, מצדיק חריגה לקולה.

החריגה לקולה בעניינו של הנאשם תבוא בשני מישורים. ראשית, בקיצור משמעותי של תקופת המאסר שנכון היה להטיל על הנאשם ושנית, באופן ריצוי המאסר, קרי בעבודות שירות ולא מאחורי סורג ובריח.

עוד אוסיף, כי הגם שהדבר נטען, לא הוכח לטעמי שהטלת עונש של מאסר לריצוי בעבודות שירות, לא כל שכן לתקופה קצרה מהתקופה המרבית שניתן לרצותה בעבודות שירות, יוריד הליך השיקום בו החל הנאשם לטמיון, גם בהיבט הכלכלי.

באשר לתקופת המאסר לריצוי בעבודות שירות, נתתי משקל גם לתקופה בה היה הנאשם במעצר של ממש ובפיקוח אלקטרוני, ולתקופה בה שהה תחת תנאים מגבילים.

15. לאור כל האמור לעיל אני מטיל על הנאשם את העונשים הבאים:

א. 6 חודשי מאסר בפועל לריצוי בעבודות שירות. הנאשם ירצה את העבודות במחלקה הווטרינרית בעיריית באר שבע, משך 5 ימים בשבוע על-פי טווח השעות המתאפשר בחוק וזאת החל מיום 1.8.2024. הובהרה לנאשם חשיבות שיתוף הפעולה בביצוע העבודות ונפקות העדר שיתוף פעולה.

ב. 12 חודשי מאסר על תנאי, למשך 3 שנים מיום מהיום, שלא יעבור עבירת אלימות או רכוש מסוג פשע. 6 חודשי מאסר על תנאי, למשך 3 שנים מהיום, שלא יעבור עבירת אלימות או רכוש מסוג עוון, למעט עבירה של החזקת נכס החשוד כגנוב.

ג. קנס בסך 1,000 ₪ או 10 ימי מאסר תמורתו. הקנס ישולם בתוך 90 יום מהיום.

ד. פיצוי בסך 2,000 ₪ למתלונן. הנאשם ישלם את הפיצוי בתוך 60 יום מהיום. כל תשלום בתיק ייזקף תחילה לטובת הפיצויים. זכות ערעור לבית המשפט העליון בתוך 45 יום. העתק מגזר הדין יועבר לממונה על עבודת השירות ולשירות המבחן. ניתן היום, כ"ו סיוון תשפ"ד, 02 יולי 2024, במעמד הצדדים.